

Sivistysvaliokunnan kuuleminen 21.3.2025

Paula Parviainen, kulttuurin ja luovien alojen suurlähettiläs, Ulkoministeriö, Viestintä- ja maakuva- ja viestintäyksikkö, VIE-50. Paula.Parviainen@gov.fi, 050-4738090

Kulttuuripoliittisen selonteon käsittely

Arvoisa maailman onnellisimman maan sivistysvaliokunnan puheenjohtaja, hyvät jäsenet

Kiitän mahdollisuudesta tuoda muutamia näkökulmia ulkoministeriöstä kulttuuripoliittisen selonteon keskusteluun täällä sivistysvaliokunnassa. Kulttuuri on jälleen myös ulkoministeriön toimenkuvassa monestakin syystä. Oma tehtäväni alkoi kaksi ja puoli vuotta sitten kulttuurin ja luovien alojen suurlähettiläänä, UM:n maakuva- ja viestintäyksikössä. Tavoitteena on saada kulttuuri vahvemmin osaksi Suomen maakuvaa, tehdä suomalaista kulttuuria tunnetummaksi maailmalla edustustoverkostomme välityksellä, ja avata ovia kulttuurin ja luovien alojen toimijoille osana Team Finland toimintaa ja kansainvälistä verkostoitumista.

1. Kulttuurin merkitys maakuvalle

Suomen maakuva-työtä strategisella tasolla ohjaava Finland Promotion Board tilaa maakuva-tutkimuksia, joissa Suomen tunnettuutta eri aihepiireissä verrataan noin 50 muun maan kanssa. Vuodesta toiseen juuri kulttuuri, kulttuuriperintö ja kaupunkikulttuuri ovat se heikoin lenkki Suomen maakuva-työssä. Suomea ei tunneta kulttuurimaana, meidän on vain kerrottava kulttuurin tarinamme paremmin ja mahdollistettava kansainvälistä kiinnostusta ja huomiota herättävien kulttuuristen mielikuvien syntyminen. Kysehan ei todellakaan ole siitä, etteikö meillä olisi korkealaatuisia ja monipuolista kulttuuritarjontaa.

Tätä työtä edustustoverkostomme maailmalla tekee päivittäin instituuttiverkoston arvokasta työtä unohtamatta. Maakuvaa rakentavat myös kaikki suomalaiset tai Suomen ystävät, jokainen teistään maailmalla liikkeessanne tai kansainvälisissä kohtaamisissanne.

On osoitettavissa, että maakuva-lla on suora yhteys maan houkuttelevuuteen asumispaikkana, opiskelumaana, matkailukohteena, jopa investointien kohteena. Mielikuva toisesta maasta syntyy usein juuri kulttuurituotteiden kautta.

Tästä näkökulmasta on tärkeää ottaa kulttuuriamme mukaan myös valtiovierailuille ja korkean tason vierailuille. Suomeen tuleville vierailuille esitellään väestösuojiamme, mutta tärkeää on tasapainottaa tätä myös esittelemällä monipuolista musiikki-, museo- ja kulttuuriperinnön tarjoamaakin. Näistä jää lähtemättömiä muistikuvia. Myös sauna on tärkeä elementti Suomen maakuvan muodostumisessa ja yhtenä selittäjänä onnellisuudellemme.

2. Vuorovaikutteinen kansainvälistyminen

Niin kulttuuripoliittisessa selonteossa kuin myös OKM:n ja TEMin käynnistämässä luovan talouden neuvottelukunnan työssä **kansainvälistyminen** on noussut yhdeksi keskeisistä

teemoista. Kulttuuri ja sen tuotteet ja tuotannot eivät synny tyhjiössä, (vaikka suomalaiselle taiteenteolle luonnolla ja hiljaisuudella on oma erityinen roolinsa).

Alalla työskentelevien osaamisen ja ammattitaidon ylläpitäminen kansainvälisellä tasolla edellyttää jatkuvaa vuorovaikutusta ja verkostoitumista moneen suuntaan. Elokuvat, pelit, musiikki, muoti, ja av-tuotannot syntyvät usean kansainvälisen toimijan yhteistyönä ja näitä verkostoja on jatkuvasti laajennettava. Tällaiset yhteistyökuviot tuovat suomalaisille osaamista ja suomalaisen osaamisen jakaminen vahvistaa myös maakuvaamme korkean koulutustason maana. On tärkeää myös parantaa Suomessa olevien ja Suomeen tulevien kulttuuri- ja luovien alojen ammattilaisten mahdollisuuksia työskennellä ja verkostoitua koti- ja ulkomailla. Liikkuvuutta pitää helpottaa ja sitä pitää myös rahoittaa.

Toivomme, että kulttuuripoliittisessa selonteossa mainittu poikkihallinnollinen kansainvälistymisstrategia yhteistyössä eri ministeriöiden (OKM, UM ja TEM), kulttuuri- ja luovien alojen keskeisten toimijoiden sekä kansainvälistymisen asiantuntijoiden kanssa saadaan pikimiten käynnistettyä. Tuo kansainvälistymisstrategia sisältäisi painopisteet, tavoitteet, ekosysteemien vahvistamisen keinot sekä keskeiset toimenpiteet. Näihin kuuluvat tukijärjestelmien yhteentoimivuus, EU-rahoitusohjelmien hyödyntäminen, kansainvälisen liiketoiminnan ja osaamisen kasvattaminen, kulttuurin ja matkailun yhteistyön vahvistaminen, taiteen alojen välittäjäportaan ja agentuuriosaamisen vahvistaminen, luovien alojen ammattilaisten kansainvälinen liikkuvuus ja kulttuuri osana ulkosuhteita.

3. Luovan talouden merkitys talouskasvulle

Suomen BKT:stä alle neljä prosenttia tulee luovista aloista. Tämä on reilusti alle EU-maiden keskitason, joka on n 7%. Meidän pienille kotimarkkinoille kasvu tulee kansainvälisyydestä. Markkinat ovat entistä enemmän maamme rajojen ulkopuolella, erilaisilla kansainvälisillä alustoilla ja ylikansallisissa tuotannoissa. (Pikku Siperia). Kansainvälistyminen ja vienti edellyttävät kohdemarkkinoiden hyvää tuntemusta ja läsnäoloa sekä laajoja yhteistyöverkostoja. Näiden markkinoiden saavuttaminen ei kuitenkaan ole ilmaista, ja heikommassakin taloustilanteessa tulisi panostaa taloudellisesti siihen, että saamme tuotteemme ja toimijamme suuren maailman tietoisuuteen. Vientiin pitää panostaa, jotta tuloja voi palautua myös Suomeen. On siis tärkeää vahvistaa kansainvälistymisen tukirakenteita sekä rahoitusinstrumentteja (mm. valtion vientituki, tuotantokannustin, hallinnollisesti kevyt tukirakenne messu- yms. osallistumiselle, kansainvälistymisen tuki- ja välittäjäorganisaatioiden roolin vahvistaminen)

4. Pehmeä vaikuttaminen ja resilienssi

Kulttuuria tulee hyödyntää aktiivisesti osana ulkosuhteita globaalivastuun sekä kahden- ja monenvälisten yhteistyösuhteiden vahvistamisessa. Kulttuuri mahdollistaa dialogin ylläpitämistä myös aikana, jolloin ristiriidat vaikeuttavat suoria kohtaamisia, kulttuurin avulla voimme tehdä näkyväksi vaikeitakin aiheita ja tulla ymmärretyksi yli kielirajojen. Taiteen keinoin puhutaan kaikista meille tärkeistä asioista ja arvoista.

Viimeaikaiset kriisit ovat osoittaneet, että kansainvälinen solidaarisuus syntyy usein juuri kulttuurin ja taiteen kautta – mitä vahvemmin Suomi rakentaa ja viestii omaa kulttuurista identiteettiään, sitä paremmin se voi vahvistaa kansainvälistä asemaansa. Ukrainan kokemus on osoittanut, ettei kulttuuri ole vain osa kansallista resilienssiä, vaan myös merkittävä keino mobilisoida kansainvälistä tukea. Suomen on tärkeää varmistaa, että sen tarina, arvot ja kulttuurinen erityislaatu tunnetaan laajasti.